

תוכן עניינים

3.....	1. צפיית ילדים בחדשות - פתיחה	1
3.....	1.1 הורים כמחנכים לאזרחות טובה	1.1
5.....	1.2 ילדים כצרכני תוכן חדשותי	1.2
6.....	1.3 הזווית הישראלית-ערבית	1.3
7.....	2 סיכום	2
7.....	3 מקורות	3
8.....	4. נספחים – שאלוני החיבור	4

1. צפיית ילדים בחדשות - פתיחה

במדינת שסועה ומורכבת כמו ישראל, המציאות הישראלית, בטח זו אשר מוגדרת בין היהודים והערבים במדינה, מסוגלת לקבל תרגום מורכב ומרתק בדרך שבה היא מקבלת ביטוי בחדשות, ועל אחת כמה וכמה בדרך שהיא מקבלת ביטוי בדרך שהורים וילדים תופסים חדשות כמוצר צריכה בעל חשיבות לילדים, אם בכלל (Lemish & Pick-Alony, 2013). חיבור קצר זה אשר יוצג בעמודים הבאים יתבסס על שתי מקורות מידע עיקריים. מקור מידע ראשון אשר כולל שישה שאלונים אשר בוחנים תפיסת הורים בנוגע לחשיבות מדיית החדשות בכלל ומדיית החדשות בקרב ילדיהם בפרט (יובאו במלואם בנספחים). מקור זה יספק לנו הצצה כיצד הורים, מרקע ערבי דתי או מסורתי רואים את המעורבות של ילדיהם בנעשה במדינה והתעניינותם בחדשות אשר מגיעות ממקורות שונים.

מקור מידע שני בו נשתמש בהרחבה יאפשר לנו לקיים סוג של סקירה ספרותית משולבת אשר תבחן מספר מקורות אשר בחנו את הסוגיה המורכבת של צפיית ילדים בחדשות, על האספקטים החיוביים והפחות חיוביים שלה מצד אחד כוללני, ואת הדרך שבה בישראל, אשר כאמור מאפשרת לתת זווית הצצה ייחודית על הסוגיה לאור מרכיביה הייחודיים כמדינה בעלת סכסוך מרכזי ומתמשך אשר יוצר אווירה פוליטית ולעיתים ואולי לעיתים קרובות אף אקלים מלחמתי מתיש ומתמשך, מצד פרטני יותר בהקשר של מדינת ישראל.

החיבור יתחיל לכן עם התמקדות בפער בין התעניינות של האימהות בחדשות לעומת החשיבות שאליה מייחסות אלו לצפייה של ילדיהם. מנקודה זו נמשיך ונתמקד בילדים עצמם, ברמת ההתעניינות שלהם כפי שהיא מתבטאת בשאלונים, ולבסוף, ניצור דיון קצר העוסק במודל המיוחד הקיים בישראל בקשר של ילדים וחדשות.

1.1 הורים כמחנכים לאזרחות טובה

חיבור זה מתבסס על שישה ראיונות שנעשו עם אמהות ערביות, חלקן דתיות וחלקן מסורתיות. ששת הראיונות מציגות תמונה כיצד העולם הפוליטי נתפס כנטבח חשוב של היום יום. ארבע אמהות מתוך השישה הגדירו צפייה בחדשות, אם באמצעות הטלוויזיה, אתרי חדשות באינטרנט, בעיתון או ברדיו כפעילות יום יומית. שתי אמהות נוספות הגדירו את הצפייה בחדשות כדבר שהם עושות באופן יחסי מועט. מרבית ההתעניינות בחדשות, כך עולה מן השאלונים, מתרכז בפוליטיקה מקומית, וברמה פחותה בהרבה, גם בחדשות עולמיות.

לעומת זאת, כאשר בוחנים את העמדות בנוגע לצפיית חדשות על ידי הילדים, הקו החוצה בין האימהות המסורתיות לדתיות הופך להיות הרבה יותר משמעותי. כך ניתן לראות שהאימהות הדתיות רואות בגיל הנאות לילדים לצפות בחדשות מתחיל מגיל 15 ואף הולך ועולה עד לגיל 18 שנים. כלומר, האימהות הדתיות מאמינות בצורך של הילדים לשמור על התום שלהם, ורואות בתכניות החדשות כמשהו שאיננו כולל תכנים שילדים צריכים לספוג. תפיסתן של האימהות הדתיות תואמת מחקרים רבים באקדמיה. כך, מנתח רידל (Riddle, 2012) את הדרך השלילית שבה החדשות עלולות ליצור טראומות והשפעות שליליות נוספות

בבגרות. מחקרים רבים תופסים את החדשות ככאלו שמייצרים תחושות של פחד, חרדה, דאגה ועצבות, ובין היתר, כפי שציינו כמה מן האימהות, גם שעמום (Buijzen, van der Molen & Sondij, 2007).

האימהות המסורתיות לעומת זאת, רואות יותר חשיבות בצורך של הילד לדעת מה מתרחש סביבו, להכיר את המציאות היום יומית (רובן של האימהות לא מצאו בכך טעם רב וחשיבות שהילד יכיר וישמע על חדשות מן העולם, למשל), ולהיות מודע למתרחש. כך שאלו מוצאות שהגיל המתאים יותר לילדים להתחיל לראות חדשות בצורות שונות מתחיל מגיל 8 ועד לגיל 12. אין ספק כי האימהות בדרך שבה הם תופסות את הגיל המתאים לדעתן מקרינות את הדרך שבה הן תופסות את תפיסת המציאות ואת שלבי ההתבגרות של ילדם.

למעשה האימהות הדתיות והמסורתיות מייצגות בצורה מושלמת את הדרך שבה המחקר עוסק בדיון הנוגע ליתרונות והחסרונות של צפיית ילדים בחדשות. מצד אחד, כפי שציינו, צפיית ילדים בחדשות מתחברת לתחושות של פחד, חרדה, דאגה ועצב (Alon-Tirosh & Lemish, 2014). ומן הצד השני, גם לתחושת ביטחון, בגרות, השתתפות מוקדמת בעולם המבוגרים. תחושות שגם האימהות עצמן מציינות כאשר נשאלו על מקרה שבו האם והבן או הבת ערכו שיחה בנוגע לדבר שאירע בחדשות. שיחה שכזו יוצרת עבור הילד את התחושה כי הוא מקבל הזמנה לעולם המבוגרים, ושהוא מקבל הזדמנות לנהל שיחה 'של מבוגרים', דבר אשר מעצים את הביטחון העצמי שלו (Buijzen et al., 2007).

בנוסף לכך, ראוי לציין כי השאלות בשאלון התמקדו במבנה הספציפי הקיים של החדשות כפי שהמבוגרים מכירים אותו. ומאידך, מחקרם של ונדבושך ואחרים (Vandebosch, Dhoest & Van den Bulck, 2009) בחן את האפשרות הקיימת ליצירת חדשות המיועדות לילדים. קיימים כמה אפקטים אשר נובעים מיצירה של תכנים חדשותיים המיועדים לילדים. ראשית, תכניות אלו מתאימות את השיח לילדים כדי שתכנים אלו לא יבלבלו את הילדים ולא יצרו את תחושת הדאגה שנפוצה כה בגרסאות הרגילות של החדשות. בנוסף לכך, תכניות אלו אף לרוב מכילים צורת הגשה שנחשבת 'קלילה' יותר, וכוללת את הופעתן של ילדים אחרים אשר מעניקים לילדים הצופים תחושה מסוימת של נוחות עם דומיהן, ומניעה של אותה תחושת שעמום.

תכנים חדשותיים לילדים הם מושג יחסית נדיר, והמחקר מצא שיש להם יכולות הצלחה מוגבלות לאור אופיין וחוסר העניין שהם מביאים למול קהל היעד. כך או כך, עבור ההורים המודאגים, ייתכן כי צורת ההגשה ועיצוב התכנים ככאלו אשר מונע הצגה של תכנים מטרידים ועידון חדשות והעברת מידע היה משנה עבור מרבית האימהות אותם תשאלנו את התשובות שניתנו בהקשר לצורך של ילדים בצפייה בחדשות (שם).